

zót. Mert valójában akkor, amikor akár egy részvényes-
még, a közgyűlésen való részvételtől történt jogtalan el-
űzése, vagy a részvényes által szabályszerűen benyújtott
indítványnak a napiordre ki nem tűzése miatt a köz-
gyűlési határozatok megtámadhatók — ebben az egyet-
len részvényes meggyőzési joga nyer codificationt, a jog
megsértése kap reparációt. Ha a részvényes felvilágosi-
tást kér, — ugy ezt nem csak a maga, hanem a közgyűlés
tájékoztatása számára is kéri — és a felvilágosítások
megadását a többi részvényes akaratelhatározásának be-
folyásolására kéri, — az adat mindig nyomósabb érv, —
mint egy címésen kieszelt, de nem faktumokra alapított
gondolatmenet. A felvilágosítás kérése iránti jog tehát a
meggyőzési jog egyik eszköze — ennek megtagadása, a
meggyőzésre való jog részleges hatálytalansítása volna.
Az egyes részvényestől tehát ezt a jogot a teljes vonalon
elvonni — nem lehet jogszerűnek tekinteni.

Viszont a felvilágosításra való jogot absolut jognak
tekinteni sem lehet. Súlyos gazdasági érdekek szólnak
az ellen, hogy a részvénytársaság vezetősége egy részvé-
nyes kívánságára köteles legyen minden üzleti titkát,
esetleg folyamatban levő, le nem zárt ügyeit a nyilvá-
nosság számára hozzáférhetővé tenni — a közgazdasági
exhibitionismust még a vállalatnak a „nyilvános szám-
adásra kötelezett“ jellege sem indokolhatja. A felvilágo-
sításra való jogot igenis el kell ismerni. — de cum grano
salis, salvo jure rei publicae. Ahol a részvénytársaság
üzleti érdekeit veszélyezteteti a felvilágosítás megadása,
ott erre a társaságot józanul kötelezni nem lehet; kü-
lönben egyetlen részvény megszerzésével a konkurrentia
rosszhiszemüleg tudhatná ki a legbelsőbb titkokat. Ez a
megalkuvó álláspont — kényszerűség. A bíróság hiva-
tása, hogy adott esetben individualizáljon és az eset kö-
rülményei szerint döntsön: igényt tarthat-e a részvényes
a kívánt közlésekre, vagy az igazgatóságnak joga van-e
a válasz megtagadására. Az individualizálásra való uta-
lás elkerülhetetlenül visz a perlekedésre. De praecis szá-
bályokat előle megállapítani ezen vonatkozásban amugy
sem lehet. A bíróság feladata, hogy a helyes középút
megtalálja a részvényes egyéni jogának és a társasági
autokratizmusnak — nem kell szépitgetnie a dolgokat:
ez az autokratizmus szükségszerű és elismerendő —
respektálása között.

B. S.

Jognyilatkozatok indokolása. Nem csupán a bírói
ítéletnek, hanem a magánjogi jognyilatkozatnak is van
cylkor rendelkező része és indokolása. Általában véve —
áll ez főkép az *új jogviszonyt teremtő kétoldalu ügyle-*

tekre — közömbös a jog szemében az ügyletkötő fél előtt lebegő indok, tehát lényegtelen az is, indokolják-e valamivel az ügyleti nyilatkozatot, vagy sem. Így nem fontos a jog szempontjából, mért adok el vagy veszek valamit — kivéve persze, ha azért tettem ezt, mert kényszerítettek, megfélembesztettek stb. — Máskép áll a dolog bizonyos *egyoldalú, a már meglévő joghelyzeten változtató* nyilatkozatoknál. Gondoljunk pl. a kitagadásra, rögtöni hatályu elbocsátásra, szerződészegés miatti elállásra, társas viszony, bérlet, haszonbérlet rögtöni hatályu megszüntetésére, vagy akár a lakásrendeletek szerinti indokolt felmondásra, amelyekhez a félnek csak bizonyos előfeltételek fennforgása esetében van joga, ahol tehát már a másik fél tájékoztatása végett is meg kell jelölnie a nyilatkozó félnek, miért és mennyiben látja fennállónak ezeket az előfeltételeket. Helyesen tehát nem is a jognyilatkozatok indokolásáról, hanem inkább azok *szubsztanciálásáról* kell beszélnünk és nem is a bírói ítélet indokolása, hanem a bűnösséget megállapító büntetőbírói ítélet azon passzusa nyújt analógiát, amely körülírja, *mely tett miatt* ítélte el a bíróság a vádlottat. Egyes esetekben az ilyen szubsztanciálást igénylő magánjogi természetű nyilatkozatnak formája a polgári per: így gondoljunk a közgyűlési határozatot, végrendeletet, választott bírósági ítéletet megtámadó perekre.

Jogszabály már most — legalább is általánosságban, mert tudtommal pl. a kitagadásra nézve nem áll fenn — az, hogy az ilyen szubsztanciálást igénylő nyilatkozatok rögtön azután megteendők, miután azok megtehetése a félnek joga nyílik; szabály továbbá az, hogy a nyilatkozat megtételével együtt meg kell jelölni a szubsztanciáló körülményeket is. Az első szabály alól további kivételt képeznek a dolog természeténél fogva a per formájában megtehető nyilatkozatok, ahol azonban a jog rövid törvényes határidő kitűzése által — KT. 174. §.: 15 nap, Pp. 785. §.: 90 nap — vagy más módon igyekszik a felet arra készíteni, hogy rövid idő alatt valljon színt. Az utóbbira példa az a praxis, amely a jognyilatkozat megtámadásában tanusított (az adott esetekben másfél, illetve két éves) késedelemben „hallgatólagos lemondás“-t lát (Kuria P. III. 734/1924., MD. XVII. 61.; JH. 1929, 899., P. VII. 5348/1928). További ily értelmű döntések: MD. XX. 19, P. III. 6074/1926.; JH. 1927, 1061. P. IV. 8454/1926.; uo. 1097. P. V. 4612/1926.; uo. 1191. P. V. 1680/927.)

Hogy állunk a másik jogszabállyal, az *azonnali szubsztanciálás* kötelezettségével? Vajjon az a fél, aki szembe, eláll a szerződéstől és azt meg is indokolja, fenntar-

totta-e ezáltal magának a jogot újabb ok felhozatalára is? A praxis általában a szigorubb, tagadó álláspontot fogadja el, kiterjesztve ily módon a perrendi eshetőségi elvet a magánjog területére is. Így a tulajdonképeni *elállásnál* (Hitelj. T. VI. 71., P. VII. 1120/1923., JH. 1928., 1059., P. IV. 2854/1928) *azonnali hatályu elbocsátásnál* (HD. 1925. 31.—32., P. II. 3654/1924. és P. II. 3825/1924.) a per esakis az eredetileg felhozott ok körül foroghat és a perben újabb okot felhozni nem lehet. Viszont *társulási előszerződést* kötött felek között a jogos okból visszalépő fél nincs kötve az eredetileg felhozott okhoz (Hitelj. T., 1924., 121. Rp. IV. 4724/1922., kifejezett utalással az alkalmazotti perekben kifejlődött ellenkező praxisra).

A peres eljárás formái közt megtett, szubsztanciálást igénylő nyilatkozatok tekintetében hasonló szabályok állanak, mint a magánuton megtettekre. — Így a *közgyűlési határozat* alaki okokból való *megtámadása* a felelbezési eljárás során újabb okokkal ki nem egészíthető (Hit. T. VI. 128., P. IV. 2170/1925.; az évszám nyilván sajtóhiba). Abban a tekintetben, vajjon a *választott bíróság ítéletének megsemmisítése* iránt indított kereset kiegészíthető-e új okkal, a Kuria ugyanazon tanácsa egy éven belül két egymással ellenkező döntést hozott. Az egyik (P. IV. 313/1925., Perj. D. XI. 18.) tagadólag válaszol a Pp. 785. §-ában megszabott 90 napos záros határidőre való hivatkozással; ez a szigorubb felfogás is komcedálni látszik annyit, hogy a kereseten túl, de a kilencven napon innen, még fel lehet hozni újabb okot. Viszont a P. IV. 4750/1924. sz. ítélet (közölve u. o. 49.) minden korlátozás nélkül megengedi újabb ok felhozatalát. Szigoru ezzel szemben a praxis a *végrendelet megtámadása* iránt indított perekben, ahol nemcsak nem engedi meg újabb ok felhozatalát (MD. I. 102., 9063/9051. u. o. VII. 103, 4583/1912.; u. o. VI. 114., 5591/911., u. o. XII. 108. kolozsvári tábla.) annak dacára, hogy a kereset indítására más határidő, mint a rendes elévülése, nincsen és így új ok felhozása 32 év alatt voltaképp határidőn belül történék, — hanem még azt is lehetetlenné teszi, hogy az újabb okot újabb keresetben lehessen érvényesíteni (MD. II. 164. 7939/1907.), vagyis elesik annak az értelmezésnek a lehetősége, hogy az újabb ok tekintetbevételét az illető perekben alkalmazott régi perrendi szabályok gátolták meg. (Enyhébb döntések: felhozható új ok, ha alperes azt nem kifogásolja: MD. VI. 80., 5097/1911.; ha felperes csak a tanuvallomásokból nyert arról tudomást, u. o. V. 136., 11/1911.) A végrendelet érvénytelenítési perekben kifejlődött praxissal nincs ellentétben az a másik, amely *haszonbérlet megszüntetése* (JH. 1929. 464., P.

VI. 4996/1928.) ajándékozásnak hálátlanság miatti visszavonása (u. o. 499., P. V. 5978/1928.) felett folyó perekben a per alatti sérelmes tényeket is tekintetbe veszi, lévén itt még a per alatt is fluktuáló, le nem zárt tényállásról szó. A 4996/1928. sz. ítélet a Pp. 188. §-nak 1. pontjára hivatkozik, amely a jogalap megváltoztatása nélkül újabb tények felhozatalát megengedi. A kérdés azonban éppen az, mennyiben tartoznak az egyes tények a kereseti jogalaphoz és mennyiben esnek a jogalapot pusztán támogató körülmények fogalma alá. *Dr. Vági József.*

Kényszeregyességi likvidáció és köztartozások.

Lapunk hasábjain a közelmúltban fejtette ki dr. György Ermő a kényszeregyességi likvidáció gazdasági és jogi vonatkozásait. Tanulmányában rámutatott arra, hogy a likvidáció jogi szabályozása, illetőleg jogi vonatkozásainak kiépítése még ugyyszólván gyermekcipőkben jár. A 6340/1927. M. E. sz. rendelet egyetlen paragrafusa, a likvidáció egyetlen jogszabálya.

Hogyan jut az OHE abba a helyzetbe, hogy a fent hivatkozott rendeletben szabályozott likvidációt lebonyolítsa?

A rendelet szerint az adós kényszeregyességben vállalt kötelezettségeinek biztosítására kiköthető, hogy abban az esetben, ha adós a kényszeregyességben vállalt kötelezettségeit bármi oknál fogva teljesíteni elmulasztaná, összes ingó és ingatlan vagyonát az OHE az összhitelezők javára értékesíti.

Ez az értékesítés vagy likvidáció nem egyéb, mint komerciális uton lebonyolított csőd. A likvidáció lefolytatása által megkíméltetnek a csőd káros kihatásaitól egyrészt maguk az érdekelt hitelezők, másrészt az adós is a legtöbb esetben, mert mentesül magától a csődtől és a vagyonbukástól.

Habár az egyességben ki van kötve az OHE likvidációs joga, az OHE nem minden esetben vállalkozik ennek keresztülvitelére. Az OHE ugyanis elsősorban az ugynevezett kvótális hitelezők vagy más szóval a kényszeregyesség joghatálya alá eső hitelezők, tehát nem a különkielégítési joggal bíró, illetve az előnyösen kielégítendő hitelezők érdekeit képviseli. A kvótális hitelezők érdekeit elsősorban képviselve, az OHE csak akkor vállalkozhatik a likvidáció lebonyolítására, ha úgy találja, mikép az adós aktívait olyan áron tudja értékesíteni, hogy a befolyó összegből nemcsak a különkielégítéses és előnyös hitelezők kapják meg követeléseiket, hanem a